

žani samo policijski prekrški, takzv. neprava kazniva dejanja. Med taka neprava sodno nekazniva dejanja pa ne spada prekršek po § 3 dev. zak.« Po tej kasacijski odločbi torej § 3 dev. zak. ne velja kot prekršek, dasi je tu vprašanje mnogo spornejše kot pri § 506 avstr. k. z. in § 366 Kz. res ne govori ex professo o deliktih, ki so obravnavana v § 3 dev. zak. (Glej Dolenc, op. cit., kjer se tudi zavzema za veljavnost § 3 dev. zak.).

Vprav v zadnjem času se je prizivni kazenski senat okrožnega sodišča v Ljubljani po večletni nasprotni praksi postavil na stališče, da prekršek po § 506 avstr. kaz. zak. ni več v veljavi, kar smatramo za edino pravilno.

Demokracija in pravo.

Dr. Gorazd Kušej.

V dobi, ki tradicionalne pojme vsebinsko tako preoblikuje kakor današnja, ki posebno pojem demokracije uporablja v toliko raznih smislih, ki si celo nasprotujejo in izključujejo, da je že skoro obledel v brezpomembno žurnalistično in agitacijsko krilatico, bi utegnilo biti za pravnike vendarle nekoliko zanimivo, v kratkih potezah poočititi pomen tega pojma, zlasti v njegovem prvotnem smislu za problem, ki ga je opredelil nemški jurist Ihering kot »skupek v državi veljavnih prisilnih norm«,¹ s čimer se je najbolj približal življenjski istinitosti.

I.

XVII. in XVIII. stoletje je doba racijonalistične, individualistične filozofije. Poedinec, vzet kot v sebi zaključena celota, postaja vrednostno merilo stvarem. Samo v njem prihajajo do izraza npravne vrednote. Tak svetovni nazor, usmerjen izključno ob poedincu, zahteva nujno zanj svobodo. Saj je njegovo avtonomno osebno odločanje edini pogoj njegovemu npravstvenemu udejstvanju. Dosledno temu išče zato tedanja prirodnopravna šola bistvo prava v individualistično pojmovani človeški naravi. Najde ga v subjektivistično zasnovanih prirodnih, urojenih, individualnih, neodsvojljivih pravicah po-

¹ Ihering, *Der Zweck im Recht*, str. 318.

sameznika. Vse te pravice so osebna poedinčeva prerogativa, obstoječa v raznih oblikah svobode, napram državi, javni oblasti; slednja namreč vanje ne sme posegati.

Prirodnopravna doktrina ustvarja nauk o človeku kot izključnem bitju volje in razuma. Preko volje človek realizira v zaznavnem svetu umske vrednote, katere spoznava s svojim razumom. Zato postaja človeška volja preko človeške razumnosti počelo, na katerem se osnavljajo vsi socialni odnosi skupnostnega, občestvenega življenja. Tudi državna organizacija, čeprav predstavlja kot nositeljica družabnega reda učinkovito omejevanje poedinčeve svobode, njegovega osebnostnega udejstvovanja, postaja stvorenina enakih, svobodnih poedinčevih volj. Država prestane biti pojem avtoritarne oblasti, javne dignitete, ki temelji na enostavni zgodovinski konkretni subordinacijske diferenciacije članov državne zveze; ona postane združba svobodnih ljudi na podlagi pogodbe, torej soglasne volje; postane koordinacija enakovrednih poedincev. Grotius kot značilen predstavnik tega individualistično-racijonalističnega prirodnopravnega nauka opredeljuje zato državo kot »popolno zvezo svobodnih ljudi, ki so se združili v namenu skupnega uživanja prava in iskanja javne dobrobiti.«

S tem, da je individualistični racijalizem v svojem prirodnopravnem nauku izoblikoval moderni »jaz«, osebno, je morala družba, zlasti v obliki prisilne organizacije, ki je v državi, postati problematična.² Ta problematika ni mogla imeti za predmet toliko razglabljanja, ali je družba, odnosno točneje njena prisilna organizacija, v državi potrebna, kakor vprašanje, kako naj bo družba, odnosno pravilneje država urejena, da bo ustrezala zahtevi po priznanju človeškega osebnega dostojanstva.

II.

Naj si filozofični pogledi na človeka in družbo še tako nasprotujejo, je vendar očitno empirično spoznavno dejstvo, da je ljudem urojeno čustvo družabnosti. Normalno se ljudje v družbo rodé in v njenem okviru se godi vse njihovo življenje. Prav v človeški naravi je utemeljena družba. Samo v sožitju s svojimi vrstniki najde posameznik uteho svojih duševnih in telesnih potreb. Čedalje večja diferenciacija na gospodarskem, pa tudi na duhovnem polju

² Prim. Kušej, Sodobna demokracija, str. 9 ss.

kot posledica vse detaljnije delitve dela v družbi postaja pogoj čim tesnejše socialne povezanosti, čim večji socialni vzajemni odvisnosti (interdependenci).

Ker je torej človek-poedinec po svojem bistvu nujno član družbe, je družba v svojem obstoju utemeljena kot oblika sožitja poedincev. Da pa bodo imeli poedinci od takega sožitja korist, da jim bo zares nudilo uteho njihovih potreb, mora biti to sožitje urejeno. Koristno sožitje predpostavlja socialen red. Urejeno bo to sožitje le tedaj — pomisliti moramo, da gre za uteho raznih med seboj povezanih, a često kljub temu si nasprotujočih egoističnih, partikularnih interesov — če bodo socialna pravila, ki urejajo zunanje ravnanje članov družbe, usmerjeno na varovanje in zadovoljitev njihovih potreb, imela prisilen značaj. Taka socialna pravila, ki vrše formalno funkcijo izravnavanja interesnih konfliktov družbenih članov v njihovi socialni dejavnosti, torej v njihovih odnosih gospodarskega in duhovnega življenja na prisilen ter končen način, tvorijo pravo.³ V človeški naravi utemeljeno družabno življenje je pogoj skupnemu, torej pojmovno nujno urejenemu sožitju. Tako urejeno, koristno sožitje zahteva prisilna, pravna pravila. To spoznanje nerazdružljivosti družbenega življenja in prava sintetizira že latinski rek: »ubi societas, ibi jus.« Ker pa so vsakokratna eksistentna pravna pravila v družbi prisilna, kar glede na svojo funkcijo morajo biti, saj samo tako lahko ukrote morebitne uporne egoistične volje, ki hočejo svoje interese s kršitvijo teh pravil samovoljno uresničiti, morajo imeti na uporabo potrebno silo; zato pa predstavljajo obenem načelo, ki učinkovito omejuje poedinčevo svobodo, kolikor jo pojmuje kot absolutno izživiljanje osebnosti.

III.

Konkretna, eksistentna pravna pravila za urejanje vzajemnih odnosov članov družbe potrebujejo torej silo, da morejo vršiti svojo funkcijo. Zato se najprej vpraša, kdo daje pravo silo, da uspešno izravnava interesne konflikte družbenih članov. Izkušnja kaže, da daje pravo tisto silo posebno trdna, na teritorialnem načelu organizirana človeška zveza, država. Ta obsega tisto moč, s katero more zasigurati pravnim pravilom na svojem ozemlju učinkovi-

³ Prim. K u š e j, Socialna volja in pojem prava, Čas l. 1931/32, pos. str. 273.

tost, skratka v e l j a v o. Ker pa je moderna država v svojem historičnem razvoju od absolutistične države do svojih današnjih oblik umela v sebi skoncentrirati, skoroda monopolizirati⁴ socialno silo, ležečo v družbi, ki jo organizira, je nujno privzela nase nalogo, da sama zavestno stvarja odnosno donaša pravna pravila, ki jim s primernimi sredstvi jamči njihovo izsiljivost ter z njo njihovo učinkovitost, njihovo veljavo. Pravo zato dandanes nujno izhaja iz države, ki predstavlja »naravno in normalno okolje njegovega procvita.«⁵

IV.

Če je individualistično-racijonalistična miselnost obudila v človeku spoznanje njegove individualne bitnosti in vrednote, je pa morala prav tako računati tudi z dejstvom, da je isti človek po svoji naravi prisiljen k socialnemu življenju, da je v svoji svobodi nujno omejen po socialnih pravilih posebno učinkovite vrste, po pravnih pravilih, čijih nosilka in tvoriteljica je prisilno organizirana družba, država. Nastalo je zato vprašanje, kako to protislovje, ki leži že v človeški naravi sami, odpraviti na način, ki bi dajal najpovoljnješo rešitev.

Če je človek, vzet zase, predvsem bitje oblagodarjeno z voljo in razumom, če sta ti dve prvini vrhtega še pojmovani v tako tesni zvezi, da obstoja vera, da bo volja skušala uresničiti samo to, kar spoznava razum kot resnično in pravilno, potem je že nakazana za tako miselnost smer, v kateri leži rešitev problema prava kot regulativnega, omejevalnega načela svobodne človeške dejavnosti. Pravo bo moralo biti po svojih vsebinskih določbah tako, da ga bo moral vsak poedinec, čeprav omejuje njegovo absolutno svobodo, priznati kot pravično, kot razumno; da ga bo moral vsled te njegove kakovosti po nujni zvezanosti umske in voljne prvine v svoji osebi s a m h o t e t i.

Vpraša se torej, kako je mogoče ustvariti tako pravno ureditev, odnosno, ker pravo izhaja od države, kako je treba v državi organizirati tisto njeno funkcijo, ki naj donaša konkretna pravna pravila, da bodo le-ta ustrezala

⁴ Duguít, *Traité de droit constitutionnel*, I., str. 103. Prim. tudi str. 126.

⁵ G é n y, *Science et Technique en droit privé positif*, I., str. 54 ss. Prim. Kuš e j, *Razmerje med pozitivnim in prirodnim pravom*, Čas l. 1931/32, pos. str. 394.

zahtevi pravičnosti, torej razumno spoznani potrebnosti; saj to bo moral priznavati vsak normalen član pravne ter državne edinice.

Glede na tako prav za prav čisto logično obeležje problema — saj gre samo za to, da bodo pravna pravila, stvorjena ustrezno konkretnim življenjskim prilikam v določenem času, na določenem kraju v zgodovinsko dani državni organizaciji ustrezala potrebi razumnosti — si je mogoče zamisliti rešitev tako, da postavlja taka pravna pravila ena sama oseba ali pa skupina omejenega števila oseb avtokratično, torej ne da bi bile te osebe pri vršenju te funkcije komu odgovorne. Nikakršne logične nujnosti ni, da bi taka samovoljno postavljena pravila ne ustrezala zahtevi razumnosti, da bi jim zato ne šel značaj upravičenosti po splošnem priznanju.

Vendar se vprav v človeški naravi, prožeti s spoštovanjem njene osebnosti, nujno rodi nek odpor proti takemu enostranskemu stvarjanju prava. Otresti se namreč ne more v psihološki strani svojega bistva zasidranega čustva, da tako izdano pravo nima zadostnega jamstva trajne vsebinske pravičnosti. Saj ni prav nobene neposredne nujnosti, da bodo avtokratično postavljena pravna pravila res ostala v mejah smotrenosti, diktirane po razumu, da bodo upravičena glede potreb skupnosti ter poedincev, da torej ne bodo predstavljala krivičnega posega v svobodno področje poedinčeve osebnosti. Tako pravo je v človeškem psihološkem doživetju občuteno vedno kot več ali manj heteronomn, vsiljen red. Idealna rešitev sinteze poedinčeve osebnosti, torej njegove individualne bitnosti ter prisilnega socialnega, objektivnega reda, bi pa bila pravna pravila, občutena in doživeta kot avtonomno postavljena. Svetovni nazor, ki mu predstavlja poedinec najvišjo vrednoto, ki mu je poedinec zato nujno svoboden, ki mu pa so prav zato tudi posamezni poedinci kot nosilci enako pojmovane možnosti obistnitve nravnega ideala nujno med seboj enaki, more dati umstveno rešitev te zaželjene sinteze samo v zahtevi, naj tisti, ki tvorijo družbeno skupnost, sami postavljajo pravila, obvezna za sožitje v njej. (Konec prih.)

Književna poročila.

Dr. Kelemina Jakob: *Pravne starine slovenske v filološki luči.* Posebni odtis iz Glasnika Muzejskega društva za Slovenijo XIV., 1933. Ljubljana. Str. 52 do 94.

Pisatelj te razprave je predstavnik stolice za germanistiko na Ljubljanski univerzi. Že večkrat je prispeval s svojimi etimološkimi članki k slovenski pravni zgodovini, ko je dognal izvor tega ali onega izraza iz pravnega življenja. V prikazani razpravi je zbral in obdelal po lastni besedi »nekoliko važnejših izrazov naše pravne in socialne zgodovine« zlasti »iz kmeškega življenja«. Ker so stale socialne prilike slovenskega naroda stoletja in stoletja pod germanskim vplivom, pozdravlja slovenski pravnik z radostjo, da se je lotil označenega zbiranja poklicni germanist z univerze. Brez dvoma je opravil s tem zelo zaslužno in zanimivo delo. Naslednje pripombe nikakor nočejo zmanjšati te naše obče sodbe; one naj dajo samo izraza, kako bi se raz stališče pravne zgodovine pisateljeva stremljenja še intenzivneje poglobila. Če se je namreč Kelemina posluževal pisanih in tiskovnih virov — v poslednjem oziru mu je dodajal J. Mal dragocenega materijala —, če je v mnogočem razgrinjal kot značilno folijo svojih izsledkov tudi postanek in pomen krajevnih imen, kar moramo po vsej pravici odobravati, — morda vendar ne bi bilo odveč, da bi se oziral v veliko večji meri tudi na slovenske narodne pesmi. Pisec teh vrstic je skušal zbrati v Slovenskem Pravniku 1914 »pravnozgodovinske paberke iz slovenskih narodnih pesmi«. Trdim, da bi v njih dobil tudi Kelemina prav gotovo še številne zelo zanimive »pravne starine«, ki bi jih uvrstil v razpravo bodisi kot novo blago (n. pr. »panrichter«, »na pravdi leži«), bodisi kot dopolnilo (n. pr. »hlapčič«). Če sem že omenil svojo razpravo v Slovenskem Pravniku 1914, naj bo še dovoljeno, da se pozivljem tudi na svoj Dušanov zakonik (1925), kjer sem pokazal n. pr. na pravno starino iz Gorskih bukev »imenje«, ki bi jo bilo na splošno vredno obuditi za književni jezik. Isto velja še za »prešestnajstenje«, za »deželana«, itd. škoda, da je prikazana razprava to gradivo pustila neizkoriščeno. Nekatero razlago se iz prikazane razprave ne kažejo v pravi luči, dasi so po našem mnenju raz pravnozgodovinsko stališče že do dobra razčiščene: »Mejaši« n. pr. niso le »podložniki tuje gosposke, priklapljeni domačemu gorskemu zboru«, ampak osebe, ki so osebno svobodne, pa podvržene sodstvu gorskega zbora glede vinogradne posesti. Za »sogornike« bi bilo treba navesti izvestne izrazne varijante (gorman, zagornik), pa njihov socialnopravni položaj točneje obeležiti. Pri »osobenjkih« bi bilo treba vsaj omeniti, da so to »Inwohner«, ki so služili »mit eigenem Rücken«, ki pa ne more veljati za »hrbet«, ampak »Ruckhen« = »Rauch«, torej »ognjišček« (Stowasser). Za opredelitev pojmov Erbhold, Berghold, Untersasse, Rückssasse itd. bi bilo pač potrebno ozirati se tudi na izvajanje pisateljev Nicolaus de Beckmanna in Tschinkowitza. Izraz »spiegelnde Strafe« bo pravilno tolmačiti samo tako, da naj kazen pokaže, kaj je delo zagrešilo —, po pravilu gorskih bukev: »In quo quis peccavit, in illo puniatur«. »Mrtvaščina« je vsekakor tudi »mortuarium«. Pri besedi »razvod« bi pač kazalo, da bi se vsaj citirala monografija Milka Kosa »Istarski razvod«, ki kaže v mnogočem, da je bilo istrsko pravo zelo podobno našemu. Ali ni »keha«, »(camera) caeca«? To razlago sem čital

že pred davnim časom in se mi zdi, da je zelo umestna. Naš »turn« kot »keha« bi pa spadal tudi med »starine«. Naj ti primeri zadostujejo. Germanistu Kelemeni dolgujemo slovenski pravniki za njegovo razpravo navzlic vsem tem in drugim možnim prigovorom iskreno zahvalo. Naj na potu, ki ga je ubral, vztraja kot vesten etimolog v prid doslej še v povojih se nahajajoče slovenske pravne zgodovine. **Dr. Metod Dolenc.**

I. Sauer Wilhelm: Wendung zum nationalen Strafrecht. Ferdinand Enke Verlag, Stuttgart, 1933. Str. 36.

II. Wolf Erik: Krisis und Neubau der Strafrechtsreform. J. C. B. Mohr (Paul Siebeck), Tübingen, 1933. Str. 44.

Kdor motri pazljivo razvoj jugoslovanske pravniške književnosti, je gotovo osupnil, ko je čital v Pravosudju 1933 dvoje mnenj o odmerjanju kazni. Sodnik Stojan Jovanović zahteva, naj sodnik sodi človeško, torej blago, saj sodi človek človeku; vseučil. profesor Dragoljub Arandjelović pa se mu protivi in dokazuje, da treba strogih kazni. Tako vidimo torej, da se tudi med nami vrši diskusija o pojmovanju idejne vsebine kazni; vse drugače glasno in jako pa se razpravlja o tem v najnovejši dobi med Nemci. Petindvajset let so se posvetovale razne komisije o preosnovi kazenskega zakonika za Nemčijo; pognali so v svet politično krilatico o zenačenju kazenskega zakonika med Nemčijo in Avstrijo; obeh držav parlamenta sta se v skupnih sejah konkretno bavila z navedenim problemom: prišla pa je letošnja marčna revolucija in že štirinajst dni po zmagi Adolfa Hitlerja je zapisal prof. Sauer v gori označeni brošuri (str. 35), da je teza modernih juristov-kriminalistov, naj se ne kaznuje dejanje, ampak storilec, prav tako napačna in enostranska, kakor je bila ta formula starejšega klasičnega povračevalnega kazenskega prava o dejanski krivdi in kazni za dejanje. Tri mesece za Sauerjem pa si je »privoščil« Wolf v drugonavedeni brošuri (str. 26) »kritično« pripombo, da je reformno delo glede novega kazenskega zakonika zašlo dotle, da se mora reči: »Es gibt eigentlich kaum mehr einen grundlegenden Unterschied in der Ideologie der Entwürfe Kubas, Jugoslawiens und Deutschlands«. Nekaj strašnega se zdi Wolfu tudi to, da je prišla v kaz. zakonikih do izraza »jene offizielle westeuropäische ‚humanité‘ ... , wie sie zum Jargon der internationalen politischen und caritativen Zirkel nun einmal gehört«. Naraščanje oblikovnosti, votla frazeologija in »ein tüchtiger Schuss saturierter bourgeois Überheblichkeit und Weltbürgerei«, da se je vrinila v nemško zakonodajo in književnost. — Mi Slovani, ki stojimo ob strani, se vprašamo: zakaj te in takšne izjave ne samo Sauerja in Wolfa, ampak še drugih nemških pisateljev, večinoma mlajših po letih, zakaj ta nadvse čudni prelom mišljenja takorekoč čez noč? Če prečitamo vse razloge, ki jih navajata obe brošuri in če vse, kar se tu piše, vzamemo na kritično rešeto, ostane razen strogo političnih momentov bore malo prepričujočih dokazov za novo orientacijo. Vidimo, da se samo bijejo po prsih, da hočejo svojo nacionalno državo; da gre stremljenje po podvigu nemškega socializma in avtoritativne države; da hočejo preostvariti Nemčijo v germansko urejeno državo, ki bo izvajala vso zakonodajo, tudi kazenskopravno, da se zločinec prilagodi ljudskemu občestvu (Sauer, str. 24). Posamezne posledice so: etiziranje prava, stroge kazni, opustitev kazenskega preganjanja pri osebnih žalitvah (Wolf, str. 33), kaznovanje radi opustitve ovadbe zločinov, itd., itd. Posameznik naj ne bo zadet od kazni v svoji

privatni, ampak v svoji socialni eksistenci (Wolf, str. 41). Ni naš namen, da se bavimo z vsemi temi bombastičnimi ekspektoracijami, tudi ne odklanjamo vseh navedenih zahtev. O nekaterih se da govoriti: utesnitev uporabe pojodne obsojbe smo n. pr. že sami predlagali; v polemiki Arandjelović-Jovanović (glej zgoraj!) bi se postavili na stran prvega. V glavnem vprašanju, ali demokratična ali avtoritativna država, leži težišče, po katerem treba ocenjevati najnovejšo kazenskopravno ideologijo Sauerja, Wolfa in drugih. V tem pogledu smo hoteli naše pravnike vsaj malo orientirati. Pridržimo si obširnejšo sliko za drugo priliko, opozarjamo pa že sedaj vsaj na eno miselno napako novostrujarjev, ki leži na dlani: Če zagreši (da se poslužim Wolfovih besed) v Nemčiji državljani iz Kube ali Jugoslavije — kriminalno dejanje, ali naj kazen, ki se izreče za to dejanje, prilagodi tudi takega inozemca nemšk o nacionalnemu občestvu avtoritativne države po Hitlerjevem vzorcu?!

Dr. Metod Dolenc.

Hrabánek Jan — dr. Milota Albert: Nové československé právo tiskové. Ochrana cti, tiskové novely, slovenské tiskové zákony a t. d. V. Linhart, Praha 1933. Str. 487.

To je zbirka vseh zakonov, ki se tičejo tiska. Prvonavedeni avtor je novinar in je bil kot zastopnik največje čehoslovaške organizacije (»syndikát čl. novinarů«) v komisiji za izdelavo novega tiskovnega zakonika, ki jo je sklical justični minister dr. Meissner; drugi avtor je univerzitetni profesor v Bratislavi. Prvi je zbirko sestavil, opremil z opombami in z judikati, drugi jo je pregledal in dopolnil. Kjer se avtorja nista mogla zediniti, sta označila vsak svoje mišljenje s podpisanimi začetnicami imena. Takih mest je prilično zelo malo (pri § 6. bivš. avstr. tisk. zak.; pri §§ 1, 4, 7, 8, II tiskov. novele iz l. 1924., pri § 60 zak. o kaznovanju maloletnikov in pri § 10 zak. o zaščiti časti). Oprema z opombami in judikati je vobče zelo bogata; mestoma pomenijo opombe cele razprave. Samo pri zakonu o nečedni tekmi z dne 15. julija 1927, je manj opomb, pri zakonu o avtorskem pravu z dne 24. novembra 1926. in pri zak. o založniški pogodbi z dne 2. junija 1923. pa skoro nič. Zadržnja dva zakona pa je sprejel Hrabánek v zbirko na ljubo novinarjem in pisateljem. Celokupna vsebina zbirke je v glavnem razvrščena tako: Najprej so podani ustavni predpisi o tisku, dalje predpisi zakona o izrednih odredbah (ki deloma odgovarjajo našemu zakonu o zaščiti javne varnosti in reda v državi), potem tiskovni zakon bivše Avstrije in bivše Ogrske, potem tiskovna novela iz l. 1933 (glede kolportaže, mladini škodljivih tiskovin in tiskovnih popravkov), slednjič tiskovna novela iz leta 1924., ki je ustanovila pristojnost kazenskih sodišč in uredila odgovornost za tiskovne delikte krive obdolžitve, klevete in žalitve časti. Posebno poglavje tvorijo predpisi o konfiskacijah, ki veljajo še vedno po k. prav. redu deloma bivše Avstrije iz l. 1873., deloma bivše Ogrske iz l. 1896. Iz trinajstero starejših zakonov sta zbrala avtorja vsa kazniva dejanja, ki se morejo storiti s tiskom, v posebnem oddelku. Najobširnejši samostojni oddelek je tisti, ki prinaša zakon o zaščiti časti z dne 28. junija 1933., le-ta je bil glavni povod, da se je izdala nova zbirka zakonov glede tiska (starejša je datirala iz l. 1928.). Na kraju knjige je razen že prej omenjenih zakonov natiskan tudi zakon o zaščiti države z dne 19. marca 1923. Celotni vtis zbirke je tako glede praktične ureditve kakor tudi glede znanstvenega aparata odličen. Žal, da

pri nas taka zbirka še ni mogoča, ker se ne more tvegati, da postane z novim tiskovnim zakonom neporabna. Koncem naj registriramo H r a b á n e k o v o mnenje glede vprašanja sodelovanja lajikov pri sojenju tiskovnih deliktov: On pravi kot zastopnik novinarjev, da smatra vprašanje, ali porota ali skabinsko sodišče («kmetský soud») samo za taktično, a nikakor ne za načelno vprašanje, ki ga treba rešiti v pogledu na najmnogobrojnejše tiskovne delikte — žaljenja časti. Vsekakor — ne samo zanimivo, ampak poučno tudi za nas! **Dr. Metod Dolenc.**

Dr. von Heutig Hans: Eugenik und Kriminalwissenschaft. Alfred Metzner Verlag, Berlin; 1933. Str. 63.

Naslov pove, kam hoče pisatelj: evgenika je nauk o poplemenitenu človeškega rodu, a kriminalna znanost naj jo pospešuje. Problem je obdelan vsestransko. Tu je govora o starih indijskih preiskavah telesne sposobnosti nupturientov, o Likurgu, o Platonovi »Politeia«, Aristotelu; dalje o kastracijah, o prekinitvi nosečnosti in sterilizaciji. Posebno zanimivo je zbrano gradivo glede zakonodajnih ureditev, ki naj regulirajo rojstva z vidika evgenike. Na kraju se izkaže Heutig kot pristaš tiste struje, ki svetuje opreznost. Problem naj se še dalje študira. Pravilno! Da se pojavlja čedalje več zahtev po sterilizaciji umobolnih, kroničnih kriminalnih tipov i. pod., ustreza pač racijonalističnemu duhu časa. Izvestno ublaževanje starejših nazorov glede vprašanja kaznivosti prekinitve nosečnosti, sterilizacije je na dnevnem redu. Heutigovo delo je za informacijo o teh problemih zelo priporočljivo štivo.

Dr. Metod Dolenc.

Alexeiew N. N. — Zaitzeff Leo. Sowjetstaat und Völkerrecht. Breslau. Str. 76. RM 3.50.

Pričujoča razprava je bila prvotno priobčena v »Zeitschrift für Völkerrecht«. (Bd. XVI, 1931.) Pozneje pa je izšla kot posebna knjižica. Oba avtorja pazljivo zasledujeta razvoj sovjetske zakonodaje. Prof. N. N. Alexeiew, odlični predstavnik ruske pravne filozofije (pred revolucijo profesor na univerzi v Moskvi), je napisal celo vrsto člankov za zbornik: »Das Recht Sowjetrusslands« (Tübingen, Verlag Mohr, 1925) in objavil izerpno delo o razvoju sovjetskega javnega prava (Jahrbuch des öffentl. Rechts, XVI). Zaitzeff je stalni sotrudnik vodilne strokovne revije »Zeitschrift für die gesamte Strafrechtswissenschaft«. Znan je zlasti po svojih številnih spisih o sovjetskem kazenskem pravu.

I. poglavje razprave podaja zgodovinski očrt odnošajev Sovjetske unije nasproti drugim državam v razdobju od l. 1917 do l. 1930. Posebno zanimiva je karakteristika mirovne pogodbe, sklenjene med sovjeti na eni strani in Nemčijo, Avstro-Ogrsko, Bolgarsko in Turško na drugi dne 3. marca 1918. v Brest-Litovsku. Ta separatna pogodba je bila razveljavljena po čl. 292 versailleske mirovne pogodbe.

II. poglavje obravnava problem sukcesije in kontinuitete. Čeprav je Sovjetska unija v celoti zavrgla pravo prejšnje Rusije, vendar skuša pogostokrat uveljaviti svoje zahtevke, sklicujoč se na to, da je naslednica carske Rusije, ter izvajajoč svoje pravice »aus der Nachfolgeeigenschaft zu dem russischen Reiche« (str. 19). Zanika pa hkrati odločno, da mora izpolnjevati obveznosti, ki jih je prevzela nase predrevolucijska Rusija (vprašanje državnih dolgov). S problemom priznanja Sovjetske unije de facto in de iure se peča III. poglavje, dočim IV. poglavje po-

drobno obravnava vprašanje o položaju sovjetske države v meddržavnem prometu.

Oba avtorja sta ex professo zastopnika javno - pravnih disciplin. S tem se dá razložiti, da sta mednarodnemu zasebnemu pravu posvetila razmeroma manjšo pažnjo (V. pogl., str. 61—77). Toda tudi to poglavje je zelo poučno zlasti z ozirom na važnost sem spadajočih problemov (nacionalizacija in konfiskacije zasebne imovine, bračno in dedno pravo).

Na podlagi vestne in objektivne analize prihajata pisatelja do zaključka, da se sovjetskim pravnikom ni posrečilo ustvariti novih pojmov in koncepcije v področju meddržavnega prava (str. 43).

V tem kratkem poročilu hočemo le opozoriti na vsebinsko bogato in odlično dokumentirano razpravo Alexeieva in Zaitzeffa, ki bo gotovo našla širok krog interesentov tudi izven Nemčije. **A. Maklecov.**

Davinić Aleksander in Majstrovic Bogdan: Odluke opšte sednice i načelne odluke državnog saveta 1923—1933. Beograd 1933. 525 strani. Vel. 8.

S to knjigo smo naposled vendarle dobili toli potrebno zbirko najvažnejših odločb našega vrhovnega upravnega sodišča. Kakor znano, je preteklo letos deset let, odkar je uvedeno pri nas upravno sodstvo in z njim tudi državni svet kot vrhovno upravno sodišče. V tej dobi je državni svet, ki sodi v administrativnih sporih bodisi kot upravno sodišče prve in poslednje stopnje (v tožbah zoper ukaze in ministrske odločbe) ali pa kot upravno sodišče druge stopnje (v tožbah zoper razsodbe upravnih sodišč), izdal že ogromno število razsodb, ki pa niso vse enako važne.

Najvažnejše med njimi so vsekakor razsodbe občne seje državnega sveta. To so namreč tiste, v katerih državni svet ne sklepa, kakor običajno, v oddelkih, ampak v plenumu, to je ob navzočnosti vsaj $\frac{2}{3}$ vseh državnih svetnikov (plenarne odločbe). Na plenarni ali občni seji se ne sklepa o konkretnem sporu, ampak samo o pravnem vprašanju, nastalem zavoljo tega, ker sta bila dva oddelka (ali tudi več oddelkov) glede istega pravnega vprašanja zavzela različno stališče.

Razsodbe občne seje so za vse oddelke državnega sveta obvezne, dokler se morebiti ne izpremene na drugi občni seji; pravno naziranje, ki ga je zavzel v njih državni svet, pa vpliva posredno na judikaturu upravnih sodišč in tudi upravnih oblastev, ker pač ne bodo zlahka zavzela drugačnega ali nasprotnega stališča, ker tvegajo sicer razveljavljenje njih razsodb, odnosno odločb po državnem svetu.

Na občnih sejah pa se ne obravnava in sklepa samo o tolmačenju veljavnih zakonitih predpisov, ampak tudi čestokrat o takih primerih, za katere v teh predpisih ni dovolj izčrpnih in jasnih določb ali pa da sploh nedostaje zakonite ureditve. Tu nastopa državni svet kot važen tvorec upravnega prava po poti pravdorekov. Tudi v tem pogledu so njegove zadevne odločbe, zlasti v uradniškem pravu in glede postopka, zelo pomembne. Prim. odločbo št. 151 na str. 455—459, št. 139 na str. 410—414, št. 131 na str. 385—388, št. 119 na str. 349—352, št. 54 na str. 170—173 itd.)

Zato je pričujoča zbirka velike važnosti. Res je sicer, da se razsodbe občne seje državnega sveta po zakonski določbi (§ 13 zakona o poslov-

nem redu pri državnem svetu in upravnih sodiščih) razglašajo v »Službenih Novinah« in po njih tudi v našem »Službenem listu«, vendar je ta tvarina sila raztresena po letnikih in posameznih številkah in zato skoraj neporabna. Vrhu tega se v teh razglasih objavi samo tenor razsodbe brez razlogov, ki so pogostoma najvažnejši. Vse to je v izdajateljih pričujoče knjige rodilo sklep, podati zbirko, v kateri bo tudi ta plat izčrpno obdelana. To ni bila lahka stvar. Kakor znano, dodaja državni svet šele od začetka l. 1932 svojim razsodbam tudi razloge, prej pa tega ni storil. Da bi se vendar omogočil pogled v različna naziranja in stališča pri istem pravnem vprašanju, sta morala izdajatelja knjige preštudirati vso obsežno snov od l. 1923 do 1931 po aktih, shranjenih v državnem svetu o odločbah občnih sej. Pri tem jima je bil v olajšavo že izdelan referat izvestilca na tej seji, čigar stališče si je potem seja usvojila.

Odločbe občnih sej državnega sveta v knjigi niso podane po materijah, ampak po časovnem redu. Tudi ta način ima svojo dobro plat, ker se odločbe, samó da je približno znano leto, v katerem so se izdale, hitro najdejo, zlasti ker je za posamezne materije na koncu knjige (str. 516—520) dodano dokaj pregledno stvarno kazalo (»register«).

Poleg 158 odločb občnih sej sta avtorja knjige dodala na koncu knjige še 27 načelnih odločb, to so odločbe o važnejših pravnih vprašanjih, ki so bila predmet spora, zlasti vse odločbe, ki se tičejo veljavnosti uredb (čl. 13 zakona o poslovnem redu). Katera vprašanja so važnejša, o tem odločuje državni svet sam. Te odločbe, v katerih se ne sklepa v plenumu, ampak v oddelkih, nimajo obveznega značaja, vendar se vpisujejo baš zaradi načelne važnosti v posebno knjigo. Prireditelja sta bila pri njih izbiri precej stroga, umevno, saj bi sicer število teh odločb presegalo glavni namen knjige — podati načelne odločbe. Tudi tu je zbranih mnogo zanimivih odločb v procesualnem pogledu (št. 1, 2, 3, 9, 17, 18), pa tudi glede uradniškega prava (št. 10, 22—27).

Prav zanimiva je tudi odločba št. 76 na str. 233—237, ki se tiče dopustnosti upravnosodne kontrole policijskih kazni. V tem pogledu je opustil državni svet odklonilno stališče, ki ga je bil zavzel še na občni seji z dne 1. junija 1929 ter je na občni seji z dne 29. aprila 1933 (na kratko citirano na str. 237) izrekel, da je zoper policijske kazni dopustna tožba na upravna sodišča, odnosno na državni svet.

Knjiga, ki se odlikuje po jasnem in lepem jeziku, je odlično pravniško delo; pri tem je pomembno, da ima poloficijalni značaj; saj sta jo izdala dva ugledna referenta državnega sveta z odobrenjem njihovega predsednika g. Dragoljuba Radojloviča samega. Želeti je, da bi se uspešno započeta in dobro urejena zbirka nadaljevala in odslej izhajala v krajših obdobjih.

Dr. Rudolf Andrejka.

Perić Živojin: Svedoci kao dokazno sredstvo u novom jugoslovenskom građanskom sudskom postupku. Beograd, Geca Kon. 1934. Str. 64. Din 11.

Malokateri zakonik so napadali s tako silovitostjo kakor novi jugoslovanski grajanski pravdni postopnik. Skrajja so protivniki trdili, da nasprotuje »duh« tega zakona našemu narodnemu mišljenju. Ta krilatice se je ponavljala često, nihče pa temu očitku ni dal konkretne vsebine, dokler se ni ta »duh« razblinil v prazen nič, saj navaja Vasiljević

(Branič 1934, 4) kot narodnemu duhu tuje, da stranka ne more nastopiti pred sodišči višjih stopenj sama, da zapušča zakon pri pravnih sredstvih: načelo materialne resnice (torej nasprotna zahteva, kakor pri Periću) in končno uvedbo nekakšnega birokratičnega poslovnika. Zlasti v zadnjem času, ko se je čim bolj bližal dan, ko naj stopi novi zakon v veljavo tudi na področju beograjskega apelacijskega sodišča, so nastopali v vedno večjem številu kritiki, ki so polagali na svojo operacijsko mizo poedine odredbe zakona. Ta nastop ne more nikogar vznemirjati, uporaba zakona je stala pred durmi in bilo bi naravnost razveseljivo, ko bi vse vivisektorje vodila le znanstvena načela. Toda pri teh kritikah gre največkrat za vprašanja podrejenega pomena, za težkoče in trenja, ki se pojavljajo ob uvedbi popolnoma nove ureditve stalno in povsod in so se kazala tudi prej v drugih področjih in na drugih poljih. Saj nismo doživljali samo novih kodifikacij t. zv. sodnih zakonov, mnogoštevilnejši so zakoni iz ostalih pravnih področij, ki so še drugače živo rezali v narodovo meso kakor civilni sodni postopnik. Kakor je vsako kritiko le pozdravljati, se vendar zdi, da ta ni zdrava, ako se pojavlja kot stalen refren pri vsaki najmanjši določbi, ki si jo je zaželel imeti dotični urejeno drugače, dasi napadena za celotni sistem niti bistvenega pomena ni, da je zakon »rdjav«. Pri tem pa je treba pripomniti, da si kritiki nasprotujejo, da imajo nekateri za dobro, kar velja drugim za zavrgljivo in slabo.

Veliko debato o vrednosti in nevrednosti novega zakonika je zanetil in spodbudil s tem mnoge druge omenjene kritike tudi pri nas dobroznani beograjski profesor Perić z dvema predavanjima na Kolarčevem ljudskem vseučilišču. Ne tako, kakor prej omenjeni kritiki, si je zbral za predmet, ki je res značilen za novi postopnik, namreč ustanovo neomejenega dokazovanja s pričami. Predavanji sta izšli sedaj — nekoliko premenjeni — v naznanjeni brošuri, opremljeni pa sta s pagovorom, v katerem očita pisec svojim kritikom še nekaj napačnih naziranj.

V razpravljanje vsega, kar je vsebina teh predavanj, se ni spuščati. S tem, da hoče biti to poročilo kratko, si pa ne lasti nobene prednosti pred piscem, ki svojega naziranja, da je bil za beograjski pravniški kongres najkrajši referat prav zbog kratkih besedi najboljši (str. 16), najbrže za svoji predavanji ni imel več za pravilno. Očitna piščeva disgresija je tudi, ako govori o neki prečanski fronti in o koaliciji, ki da spominja na veliko vojno. Zdi se, da je bilo govorjeno vse to za publiko nepravniškega pojmovanja, saj so dokazali vprav prečanski pravniki (glej druge, nesodne zakone), da jim je pravniški konservativizem bolj tuj kakor drugim. Rodila pa je ta omemba opazko nekega drugega pisca, namreč senzacionalno odkritje, zakaj je uvedel avstr. civilnopravni red neomejeno dokazovanje s pričami: namreč zato, da se je uvedlo nekaj drugega kakor v Franciji (Pravosudje 1933, 760).

O vrednosti izpovedb prič, o psihologiji teh izpovedb obstoji cela literatura. Tudi po mojem naziranju je listina dokaj zanesljivejše dokazno sredstvo kakor priča. Toda omalovaževati priče tako, kakor to dela pisec na straneh 12, 13 in drugih, zapirati si pa oči pred dejstvom, da utegneje biti tudi listine lažne, največkrat pa pomanjkljive, ne gre. Za lažno kakovost listin ima slabo tolažbo za prizadetega, opravičilo, da »minima non curat praetor«. Pri tem pa za stranko menda ne bo malenkost, ako govori potvorjena listina o velikih vsotah in stvareh, saj se za malenkosti potvorbe običajno ne izplačajo. Zdi se tudi, da je

vendar boljša ureditev, ako se prepusti dokaz o obstoju pravnega posla svedočenju neprizadete tretje osebe kakor pa nasprotniku, ki je pred pravdo ostvarjani zahtevek zanikal. Sploh je vse, kar Perić navaja zoper priče, usmerjeno bolj na to, da se pokaže manjvrednost dokaza s pričami nasproti listinskemu dokazu kakor pa ne vrednost dokaza s pričami samega. Tudi ni govoriti o tem, da se z izvedbo dokaza s pričami preobremenjujejo sodišča, da bi moral biti sodnik izvrsten psiholog in psihijater, skratka nadčlovek, da je sodnik pri uporabi zakonov sploh bolj mehaničen kakor razglablajoč instrument. Vse to se je premlevalo že nešteto krat v najrazličnejših varijacijah. Zato se je omejiti na Perićeve ideološke pripombe in očitke.

Prvi argument je, da načelo svobodnega in neomejenega sodniškega prepričanja ni več tako moderno kakor sta si predstavljala koreferenta na beograjskem pravniškem kongresu Z u g l i a in G o l i a, proti katerima gre pretežna težina vse polemike. Dasi je neomejeni dokaz s pričami le v posredni zvezi s tem načelom, mu je vendarle mogočna opora. Po Periću je to načelo negacija stalnega in nepremeljivega društvenega pravila (česar pa ni dokazal, zlasti ali velja tudi za novejšje pokrete), po katerem je vsaka oblast za svoje delo odgovorna. Očividno je, da Perić pri tem nima prave predstave o tem načelu, da ga marveč zamenjava s sodniško samovoljo. Ako bi si predočil, da je po § 368 Grpp. svobodno sodnikovo prepričanje skrbno upoštevanje podatkov in uspeha celokupne razprave in izvedenih dokazov z listinami, pričami, zvedenci itd. in da mora po § 514 podati sodnik o svojem prepričanju obračun v obrazložitvi, potem bi ta argument izostal. Bolj si je namreč svest tisti sodnik odgovornosti za svoje delo, ki pove, zakaj si je, ocenjujeva to in ono dokazilo, usvojil to prepričanje, kakor pa oni, ki kratko ugotovi, da govori predložena listina tako in tako. Svobodno sodniško prepričanje zato ni usvojitev fetišizma sodnika, tudi ni usvojitev naziranja, da je svobodno prepričanje neka prirodna, prirojena sodniška pravica, marveč je posledica večstoletnega boja nasproti vsem mogočim dokaznim pravilom in omejitvam. S tem seveda ni rečeno, da v bodočnosti tega sistema ne bo mogel nadomestiti noben drugi. V tem se vprav kaže zakonodavčeva moč, ki je uzakonil nekdan takšen sistem, kakor si ga želi pisec, potem pa v drugih deželah zopet nasprotni. Ni ga povzdignila do veljave avstro-nemška teorija, ta je morda le vplivala na zakonodavca. Prav tako, kakor označa pisec pobijano naziranje za »fiksno idejo«, je moči isto reči tudi o njegovem naziranju, saj na svetu ni nič absolutnega, kot pravi sam na drugem mestu.

Drugi važnejši očitek je ta, da se križa načelo svobodnega sodnikovega prepričanja z bistvom civilnega prava in da ustreza temu, ki je po večini ius dispositivum, le načelo formalne resnice. Temu nasproti je pripomniti, da tisto pravo, ki nalaga strankam, da si o pravnem poslu preskrbijo listino in dopušča o njih obstoju le listinski dokaz, baš v tej točki ni dispozitivno. Dispozitivnost se kaže v tem, da smejo stranke oblikovati svobodno vsebino pravnega posla, v procesu pa, da smejo po svoji volji navajati dokaze ali jih puščati v nemar (razpravna maksima). Dispozitivnosti pa ni, ako je stranka omejena v izbori dokazov. Dalje prezira Perić, da gre vprav modernejši pravni razvoj za tem, da se usvoji tudi v grajskem postopku v največji meri načelo materialne

resnice in da se dispozicija strank v sporu čim dalj bolj omejuje. Novejši zakoni so v tem pogledu naš sistem precej prekosili.

Najsi je nadalje tudi res, da se išče v civilnem procesu, ker je zavrgel inkvizicijsko načelo, formalna resnica, vendar ni tega vzeti tako, kakor da bi sodne odločbe sploh ne bile materialno resnične. Nasprotno, podlaga vseh sodnih odločb naj bo resnična! Le zato, ker je država izpustila iz rok vodstvo o zbiranju dokazov, ker si ni pridržala v pogledu listin in prič (izvzemši Sovjetsko Rusijo) tistega vpliva kakor v kazenskem pravosodstvu, se govori o formalni resnici. Zato pa civilna sodba tudi ni vsestransko obvezna. Stranka pa, ki je predlagala svedoke, vprav hoče, da se s pomočjo teh ugotovi pravno stanje, ako bi se odrekla materialni resnici, bi se nanje ne sklicevala, najsi je vedela tudi zanje. Ta sistem torej ni nemalo nasproten ureditvi, ki ga imenuje Perić buržujskega. Pa če bi bil, bi bilo to zanj pri današnji miselnosti le priporočilo.

Iz tega pa izhaja, da problem dokazovanja s pričami ni ideološke narave, da je gledati nanj zgolj iz dejanskih vidikov: iz vidika njegove potrebnosti in njegove nevarnosti. Potrebnosti ni moči niti tam zanikati, ker imamo o pravnem poslu listino, pa ta ne daje — in to po večini — zadostne podlage za izsleditev pravne volje. S tem se izključuje samovoljna razlaga, ki se je sicer Perić tako brani. Kar se tiče nevarnosti, ni dosleden, kdor priče pri grajskih pravnih poslih odklanja, pri trgovskih jih pa dopušča. Podobne nevarnosti kakor izpovedbe prič skrivajo tudi listine. Vsakdanje življenje kaže, kako nasedajo tudi resni ljudje najrazličnejšim vabam in podpisujejo na slepo listine, ki so jim ali nerazumljive ali pa vsebujejo kaj drugega kakor dogovorjeno. In to po največ prav v trgovskih poslih. Nevarnost listine je podana zlasti tudi glede t. zv. stalnih klavzul, ki jih obsejajo, dasi se o njih sploh ni razpravljalo. Ali pisec ne čuti, da je v takih primerih usvojitve načela rizika, po katerem naj gubi šibkejši del, v nasprotju s poudarjanjem krščanskih načel z njegove strani? Doslednejši je tisti sistem, ki zahteva za veljavnost pravnega posla pismo obliko ali pa je ne zahteva kakor za sklenitev tako tudi za dokaz o njem ne. Neumljivo pa je, zakaj se upirajo vprav krogi, ki priznavajo le listinski dokaz, dotični pravni instituciji, ki ji je poverjeno sestavljanje listin, namreč javnemu beležništvu. Seveda nas tudi sistem dokazovanja s pričami ne oprasča, da se ne bi zavedali, da ima nesumljiva listina o neki točno izraženi vsebini vendarle veliko prednost pred pričami, torej ne narobe, kakor trdi Perić, da ji pa daje to veljavo vprav pravilno pojmovano in uporabljano načelo svobodnega sodniškega prepričanja.

Dr. Rudolf Sajovic.

Pavićević M. Mićun: Crnogorsko pravosudje i pravno shvaćanje u anegdotama. Uz studije dr. Živojina M. Perića i dr. Metoda Dolenca. Zagreb. Themis. 1933. Str. 202. Din 40.—

Crnogorski pesnik in pisatelj Pavićević je med najplodovitejšimi jugoslovanskimi sploh. številne so zbirke njegovih epskih pesnitev, v katerih posnema tako po vsebini — dasi z motivi iz najnovejše dobe — kakor po obliki in posebno še po jeziku stare srbske narodne pesmi. Poleg pripovednih pesmi in drugih spisov pa je izdal doslej že dvanajst zbirke zgodbic in anekdot pod naslovom »Crnogorci u pričama i anegdotama«, šest takih zbirke ima pa poleg drugih spisov še pripravljenih

v rokopisu. Med tem bogatim folklorističnim gradivom je objavljenega tudi nekaj, kar osvetljuje pravne razmere med Črnogorci. Povsem takšno gradivo pa prinaša naznanjena zbirka.

Vsebina teh 212, po večini krajših, sem pa tam tudi daljših zgodbic pa se nanaša na državo in njenega vladarja, seveda črnogorskega, in opisuje značilne dogodke, ki osvetljujejo državno upravo. Iz vsebine se zazna posebna ureditev državljskega prava, dosti jih je, ki osvetljujejo, kako so delili ljudstvu pravico sodniki, pa naj si državni najsi ljudski, ali pa, kako si jo je delal narod sam. Časovno je največ dogodkov iz predpretekle dobe, nemalo je med njimi tudi zelo starih, drugi so iz časa, ki je komaj minil. S čudovito plastičnim jezikom, ki je lasten Pavičeviću, in s par vrsticami je v teh zgodbicah podano naziranje, ki si ga je ustvaril Črnogorec o društvenem življenju in njega zunanji ureditvi. Iz teh vrstic spoznamo življenje, kakor se je odigravalo še do nedavnega med skalnatimi gorami Črne gore, iz vsake zgodbice diha pravno naziranje tega junaškega in pravico nad vse ljubečega, patrijarhalnega naroda. Nele pravnega zgodovinarja, vsakega pravnika, ki hoče spoznati razmere, kakršne so bile do pred kratkim v tem delu naše domovine, morajo zanimati te anekdote, poučile ga bodo o marsičem bolje kakor kakšne razprave. Svojevrsten, deloma krajinski jezik, pa kratki in jedrnat slog ne bosta delala preveč težav. Bolj kot to utegne ovirati pri čitanju neznanje pravne ureditve nekdanje črnogorske vladavine. Ta nedostatek pa bo izločilo čitanje dveh razprav, ki sta natisnjeni v knjigi pred zgodbicami. Perićeva se tiče sploh pisateljevih zbirk o Črnogorcih in podaja sodbo o znanstveni vrednosti zbranega folklorističnega gradiva, Dolenceva pa pouči čitatelja do dobra o črnogorski pravni ureditvi. Iz te razprave spozna čitatelj takoj, kam priobčena anekdota meri, po Dolencevih pojasnilih bo vsak utegnil takoj dotično zgodbico oceniti in jo, kar je bila njegova prvobitna namera, vrednotiti tudi glede na slovensko običajno pravo. Ni pretirano, ako rečemo, da je zbirka s tema razpravama, ki jo ocenjujeta, mnogo pridobila, saj sta obe ključ k pravilnemu razumevanju zbranih zgodbic. Te same pa so dragocen prinos k črnogorski pravni zgodovini. Potrebno je, da tudi naši čitatelji posvetje nekaj pozornosti temu delu našega naroda, ki je našel v tej zbirki najbolje zrcalo.

Dr. R. Sajovic.

Dr. Dolenc Metod: Spomini na Bratislavo izza slovanskega pravnika kongresa. Življenje in Svet, 1934, str. 134—137, 157—159, 182—184.

Dr. Murko Vladimir: Pot h gospodarski obnovi. Ljubljana, 1934, str. 16.

Maklecov Aleksander: Kriterijum opasnosti izvršioaca u savremenom krivičnom pravu. Posebni odtisek iz Arhiva za pravne i društvene nauke. 1934. Str. 15.

Dr. Pržić I.: Državno i medjunarodno pravo. Posebni odtisek iz Arhiva za pravne i društvene nauke. 1934. Str. 24.

Dr. Marković Božidar: O metodi u privatnom pravu. Posebni odtisek iz Arhiva za pravne i društvene nauke. 1934. Str. 23.

Jovanović Stojan: Uprošćenje sudskog poslovanja. Posebni odtisek iz Pravosudja. 1934. Str. 4.

Pavičević Mićun: Narodne igre u Crnoj Gori. Posebni odtisek iz Zbornika za narodni život i običaje južnih Slavena. Zagreb, 1934. Str. 91—118.

Pavićević Mićun: Ognjenim stazama. Hercegnovi, Knjižara Jov. Sekulovića, 1933, str. 32.

Staubs Kommentar zum Allgemeinen Deutschen Handelsgesetzbuch, Ausgabe für Österreich. 3. in 4. snopič, čl. 12—28. Str. 129—256. Dunaj, Manz. 1934. Cena za snopič š 3.60.

Gregorka Miroslav: Jezikovno vprašanje v mednarodni konvenciji o prevozu robe na železnicah (M. K. R.) Saobračajni pregled 1933. Str. 476—480.

Članki in razprave v pravniških časopisih. Arhiv, XLV, št. 1: Maklecov A.: Kriterijum opasnosti izvršioca u savremenom krivičnom pravu. Mirković M.: Izgradnja seljačkog poseda o Nemačkoj. Pržić I.: Državno i medjunarodno pravo. Mirković Dj.: Pravna priroda trgovačkih društava. Bartoš M.: Bračna pravila pojedinih crkava. — Arhiv, XLV, št. 2: Arandjelović D.: Reforma poslovne sposobnosti udate žene po francuskom i našem gradjanskom zakoniku. Marković B.: O metodi u privatnom pravu. Ćirković S.: Jedan pravni pogled na krizu Društva naroda. Petković I.: O zastarevanju prava na podizanje tužbe po čl. 89 od. II. Zak. o štampi. Vladislavljević M.: Rudolf Smend i pravo kao socialna dinamična vrednost. Kukuljac M.: Nadležnost za sastav izbrnog suda pri doobi zadružne imovine. Pržić I.: Prva katedra za mir na pravnom fakultetu. Sterkačev G.: Opterećenje samoupravnim dažbinama u Kraljevini Jugoslaviji u 1932 god. — Branič, št. 1.: Blagojević V.: Branič u dvadesetdruoj godini izlaženja. Vasiljević T.: O jeziku u sudskim odlukama. Amar L.: O jeziku u jugoslovenskom zakoniku o Grpp. — Branič, št. 2.: Ribar I.: Naša staleška svest. Jovanović S.: Za izmenu §§ 333 i 334 Kz. Knežević D.: Menični i čekovni trasant. Plakalović B.: Teškoće oko prelaza sa starog na novi parnični postupak. Lazarević A.: Poravnanja po novom Grpp. Vuković M.: Upis trgovačke firme u zemljišnu knjigu. Mišić D.: Postupak po tužbama zbog smetanja poseda. (državine, §§ 548—554 Grpp.). Gajić N.: O kauciji prilikom javnih prodaja. Mjesečnik 1933, št. 11—12: Maurović I.: Nekoliko napomena k II. osnovi čehoslovaškog općega gradjanskoga zakonika. Vragović A.: Pravo bivših sudaca na vršenje odvetništva i na vježbu kod odvetnika. Jančiković T.: Dr. Ivo Pilar kao pravnik. Devčić M.: Ponavljanje Kp. Rudžić M.: Utjecaj prinudnoga poravnanja van stečaja na parnice. Smodić F.: Socializam i kapitalizam, stav države i crkve. Kun I.: Pomoćno osoblje po zakonu o radnjama. Brkić M.: Gradjanska odgovornost vlasnika broda za djela zapovjednika i momčadi broda po Codice di commercio. P.: Ima li razlučni vjerovnik u postupku prinudnoga poravnanja pravna isplatu kvote za čitavu svoju tražbinu, ako je podjedno osobni vjerovnik u poravnanju. — Mjesečnik 1934, št. 1.: Politeo I.: O bivšim sucima kao odvetnicima i odvetničkim pripravnicima. Belić M.: Sloboda sudačkog uvjerenja po Codexu juris canonici. Žilić F.: Dali je prisvojenje divljači iz tudjega lovišta kažnjivo po Kz. Devčić M.: Ponavljanje Kp. Lederer M.: Sudska nadležnost kod obročnih poslova. Š. I.: Da li je uredba o zaštiti zemljoradnika od 23. XI. 1933 contra legem i kao takova za sudove u primjeni neobvezatna. Hribar M.: Nenadležnost upravnih sudova u sporovima po zak. o nužnim prolazima. Polak M.: O granicama zaštite zemljoradnika. — Mjesečnik, št. 2.: Milobar F. Rooseveltov veliki eksperimenat. Manzoni I.: O učešću laičkoga elementa u

krivičnom pravosudju. šantek M.: Pravni lijekovi protiv rješenja suda, donesenoga po novom grpp., pogriješno u obliku presude umjesto u obliku zaključka i obratno. Muha M.: Potpuna ili djelomična kontumacija u mandatnom mjeničnom i porabnom postupku, ako jedna ili druga stranka izostane od prvoga ročišta, određenega za usmenu spornu raspravu? Steinmetz F.: Protestantsko bračno pravo u Bosni i Hercegovini. Bulić F.: Da li optuženik nakon meritornoga oslobodjenja po prvostepenom sudu smije, da bude zadržan u istražnom zatvoru do rješenja izjavljene revizije? Tumačenje § 339, od 2 Kp. — **Policija, št. 1—2:** Pavlović M.: Dečja samoubistva. Mitić P.: Povodom stupanja na snagu novog Grpp. u odnosu na § 375 a srp. k. z. Kecojević S.: Uloga policije po novom Kp. Ocokoljić N.: Opštinski budžet po zak. od 14. III. 1933. Frantlović B.: Nadzor nad opštinskom samoupravom zadržavanjem od izvršenja odluka opštinskog odbora. Stavrić M.: Posebni delovi opština. Nikolić L.: Primena zakonskih propisa u pasivnim krajevima i moć plaćanja osudjenih na novčanu kaznu. Čosić F.: Još reč — dve o izuzetnom pritvoru iz tač. 3 § 380 Kp. u postupku kod sreskog suda. Grujić T.: Može li poverilac sudskim rešenjem odobreno obezbedjenje zadržati za neodređeno vreme. Stanković N.: Za potpunu primenu § 27 i 28 zak. o izvršivanju kazne lišenja slobode od strane polic. izvršnih vlasti. — **Policija, št. 3—4:** Goršić F.: Oko smetanja poseda (državine) pričinjenog ukidanjem vode, prekidanjem električne struje itd. Blagojević V.: Mirovanje postupka. Andjelković M.: Nešto o primeni § 389 Kz. na odgovorna sveštena lica. Kecojević S.: Uloga policije po novom Kp. Nikolić M.: Nadležnost policijskih vlasti u pripremnom postupku po zakonu o sud. Kp. Jovanović R.: § 471 srp. Grpp. i novo jugoslovensko procesno pravo. Frantlović B.: Pravna sredstva protiv odluka opštinskih organa. Stokić L.: Da li treba dozvoliti legalni pobačaj? — **Pravosudje, št. 1:** Subotić D.: Neznanje i nepravilno shvatanje zakona. Čulinović F.: O rehabilitaciji osudjenika. Žganec V.: Da li je protivužba po § 51 Kp. vezana na tromesečni rok? Smaić N.: Disciplinarnim putem otpušteni sudije ne mogu biti branioci okrivljenih. Muha M.: Kako da se shvati naredjenje § 569 rečenica 1 Grpp? Blagojević V.: Značaj i razumevanje § 357 Jugoslovenskog Grpp. Matijević I.: Postupak u sporovima iz porabnih ugovora. Jelić R.: Slobodno sudijsko uvjerenje u građanskim parnicama. Vinogradov M.: Praktična primena zakona o izvršenju i obezbedjenju. Jovanović S.: Uprošćenje sudskog poslovanja. Vuković M.: Čehoslovački zakon o kartelima i privatnim monopolima. — **Pravosudje, št. 2:** Savković J.: Naš novi Grpp. na području Apelacionoga suda u Novom Sadu. Matijević I.: Postupak u sporovima iz porabnih ugovora. Hribar M.: Zakon o nužnim prolazima. Tanasijević D.: Raspored rada, jednoobraznost i ekonomija Grpp. Živković R.: Odredjivanje nadležnosti suda na osnovu procene spornog predmeta od strane tužioca. Savić V.: Centralna zemljišna knjiga železnica i javnih kanala. Steimetz I.: Opet o realnom sticaju. Čulinović F.: Optužnica u štamparskim stvarima. Branković S.: Naknada moralne štete. Paradžanin M.: Sudski Kp. u praksi kod sreskih sudova. Lasić P.: Suprotnosti kod primene § 53 Kp. Nedeljković N.: Presuda po zastarelosti privatne tužbe. Timoškina V.: Upotreba pravnog leka s obzirom na propis st. 3 § 33 Kp. Savić T.: Opozivanje predloga oštećenikova od gonjenja § 89 Kz. Jovanović S.: Predlog za povećanje kredita za troškove Kp.